

OPINIA

o Programie edukacji wczesnoszkolnej w klasach 1-3

„Wielka przygoda”

- doświadczam – przeżywam – poznaję – wyjaśniam – tworzę

Autorzy programu: dr hab. Alina Budniak, prof. UŚ, dr hab. Mirosław Kisiel, prof. UŚ, dr Małgorzata Mnich.

Treści nauczania i przewidywane efekty edukacyjne z edukacji matematycznej:

Krystyna Sawicka, Ewa Swoboda.

Treści nauczania i przewidywane efekty edukacyjne z edukacji przyrodniczej:

Joanna Winiecka-Nowak.

Treści nauczania i przewidywane efekty edukacyjne z edukacji informatycznej:

Michał Kęska.

Przeznaczenie Programu: Program obejmuje jeden etap edukacyjny i dotyczy edukacji wczesnoszkolnej.

Ocena zgodności Programu z podstawą programową kształcenia ogólnego

Program stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania-uczenia się wyznaczonych przez nową podstawę programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych wraz z komentarzami z 14 lutego 2017 roku.

Konstrukcja programu

Autorzy *Programu* założyli czytelną, metodologicznie i metodycznie uzasadnioną koncepcję programu. Wychodzą bowiem od najnowszych teorii naukowych dotyczących pedagogiki i psychologii opartych na dowodach, będących podstawą teoretyczną całego *Programu*, aż do szczegółowo opracowanych i zaplanowanych zajęć praktycznych w klasach 1-3. Najważniejszym punktem *Programu* jest czytelnie zaprezentowana część

poświęcona treściom nauczania – uczenia się rozłożona na poszczególne obszary edukacji oraz poszczególne klasy. W kolejnej części Autorzy skupili się na opisie sposobów osiągania celów kształcenia i wychowania oraz metodach, formach i mediach dydaktycznych, które rekomendują. Program kończy opis kryteriów oceny i metod sprawdzenia osiągnięć ucznia oraz ewaluacja programu.

Podstawy naukowe *Programu* w kontekście pracy z młodszym uczniem

W teoretycznym wprowadzeniu do Programu, autorzy odnieśli się do najnowszej literatury pedagogicznej i psychologicznej, a w szczególności psychologii rozwojowej, jak i neurodydaktyki. Uwidacznia się tu myślenie związane z rozpoznaniem indywidualnych stylów uczenia się, preferencji modalnościowych oraz typów umysłu zgodnie z teorią Gardnera (2009). Myślą przewodnią stało się dążenie do kreowania człowieka pełnomocnego, zgodnie z ujęciem Puśleckiego (2002), a więc zdolnego do współpracy i współdziałania z innymi, współdecydowania i co najważniejsze – podejmowania odpowiedzialności za własne decyzje i czyny. Cały *Program* opiera się na najnowszych dokonaniach neurodydaktyki, która poszukuje najbardziej „optymalnych sposobów doświadczania, poznawania, przeżywania, zapamiętywania, przetwarzania i wykorzystywania w praktyce zdobywanych umiejętności i sprawności, a także podstaw wiedzy... „, (Program, s. 4). Autorzy zakładają, że podstawą edukacji jest doświadczenie polisensoryczne, które dla dziecka w okresie wczesnoszkolnym jest głównym narzędziem poznawania siebie i świata (Krasoń 2011).

Osią, wokół której budowany jest cały Program, jest ciąg czynności dziecka związanych z samodzielnym **doświadczeniem** świata (stawianie na samodzielne doświadczenie) – **przeżywaniem** związanym z ciekawością i fascynacją, a więc sferą emocjonalną dziecka – **poznawaniem** – związanym z analizą i syntezą poznanej wiedzy, przekształcaniem jej i umiejętnym łączeniem w większą całość – **wyjaśnianiem**, a więc szukaniem powiązań między faktami, a w efekcie

finalnym **tworzeniem**. Całość tego procesu może tworzyć się w nowym środowisku, które stawia na uczenie się rówieśnicze, kreujące pracę zespołową, w której nauczyciel będzie pełnił rolę animatora.

Praca zespołowa (umiejętność doceniana we współczesnym świecie) ma również przyczynić się do kreowania postaw przedsiębiorczych i otwierać przed młodym pokoleniem nowe możliwości. Autorzy *Programu*, trafnie zauważyli różnicę w funkcjonowaniu młodego pokolenia tzw. cyfrowych tubylców. Dzisiejsze dzieci, poprzez kontakt z Internetem i współczesnymi mediami inaczej programują swoje działania – pracują wielopłaszczyznowo. Warto to wykorzystać w edukacji.

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania

Program zakłada cele ogólne i szczegółowe przypisane do poszczególnych zakresów edukacji zgodnych z obowiązującą Podstawą programową. Zakłada się tu zatem cele kształcenia i wychowania dla edukacji polonistycznej, matematycznej, społecznej, przyrodniczej, plastycznej, technicznej, informatycznej, muzycznej, wychowania fizycznego oraz etyki.

Planowanie zajęć w klasach 1–3

Autorzy *Programu* zakładają planowanie zajęć w oparciu o najnowszą wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej zorganizowaną wokół wcześniej opisanej osi (podstawy pracy z dzieckiem) zakładającej ciąg czynności **doświadczam – przeżywam – poznaję – wyjaśniam – tworzę**.

Treści nauczania–uczenia się i przewidywane efekty edukacyjne

Po części teoretycznej będącej podstawą – Autorzy zaprezentowali część najbardziej praktyczną dla nauczyciela, czyli treści nauczania-uczenia się. To bardzo dobrze i przejrzysto zaprezentowany materiał. Został on podzielony na

poszczególne klasy w obrębie danego obszaru edukacji – a więc widzimy dokładnie, jak dana umiejętność rozwija się na przestrzeni lat.

Układ ten również pozwala nauczycielowi dostrzec dzieci wyróżniające się na tle grupy. Zarówno te dzieci, które są zdolne (jeśli dziecko uczęszczające do klasy 1 prezentuje poziom rozwojowy dla dziecka z klasy 2 można poszukać dodatkowej aktywności, która będzie stymulowała jego rozwój i odpowiadała na jego potrzeby rozwojowe), jak i te które odbiegają od średniej klasowej. Zatem układ treści nauczania-uczenia się ma zarazem walory diagnostyczne. Został również dołączony (widoczny na szarym tle) obszar treści, który wykracza poza podstawę programową. Autorzy zadbali również o to, aby program nie był przeładowany, nie obciążał za bardzo dziecka i nauczyciela zarazem. To dobrze wyważony materiał, spójny i czytelny. Układ treści w postaci tabelarycznej dodaje przejrzystości i pozwala nauczycielowi szybko się zorientować w treściach nauczania – uczenia się. Natomiast edukacja matematyczna zaprasza nauczyciela i uczniów do spojrzenia na proponowane treści z nieco innej innowacyjnej perspektywy i podjęcia wysiłku podążania odmienną drogą.

Opis sposobów osiągnięcia celów kształcenia i wychowania oraz założonych osiągnięć ucznia

Każdy z wyróżnionych obszarów edukacji wyznaczył swoje własne sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania zgodnie z jej specyfiką i charakterem, jednak autorzy podążają wspólną myślą wyznaczoną przez psychologię rozwojową. Poznanie świata przez dziecka w sposób synkretyczny, czyli całościowy, jest punktem wyjścia w ocenie. Synkretyzm wyraża się tu w całościowym zaangażowaniu dziecka, działaniach podejmowanych we wszystkich obszarach edukacji i w obszarze społecznym, w którym dziecko integruje się z całym zespołem klasowym. „W osiągnięcie celów zaangażowane są różne podmioty. Oprócz uczniów i nauczycieli, również rodzice, środowisko lokalne i rówieśnicze” (Program s. 97). Autorzy stawiają na aktywność dziecka,

która nie może być ograniczana poprzez sztywne narzucanie sposobów myślenia i wskazywanie preferowanych rozwiązań, ważna jest zachęta do poszukiwania danych, stawiania hipotez i wnioskowania.

Metody, formy i media dydaktyczne w pracy nauczyciela i ucznia

Program „Wielka przygoda” proponuje wykorzystać koncepcję wielostronnego uczenia się i łączenia metod stymulujących aktywność z metodami podającymi. Autorzy w sposób czytelny i syntetyczny przedstawili analizę wybranych metod pracy w edukacji wczesnoszkolnej pokazując zarówno zalety i wady poszczególnych metod, jak również ich zastosowanie w edukacji. Szczególną uwagę autorzy poświęcili metodzie projektu i metodom aktywizującym, które przygotowują dzieci do podjęcia w przyszłości działań przedsięwziętych, odważnych dla przyszłości.

Kryteria oceny i metody sprawdzania osiągnięć ucznia

Ocena szkolna ma za zadanie wspierać rozwój dziecka, motywować go do działania, ma mieć również wymiar rozwojowy w kontekście samooceny. Autorzy zwracają uwagę na rzetelną diagnozę wstępną, która jest możliwa dzięki miarodajnym testom diagnozującym proponowanym przez Wydawnictwo Nowa Era. W praktyce szkolnej proponują wykorzystać ocenę kształtującą („NACOZEBU” - Na Co Będę Zwracać Uwagę), która pozwala w czytelny i zrozumiały sposób zapoznać każdego ucznia z celami lekcji, etapami pracy, a także krokami, które powinien wykonać, żeby osiągnąć sukces. „Określenie kryteriów sukcesu przed realizacją zadania daje dzieciom poczucie bezpieczeństwa, ponieważ dzięki nim nie są zaskoczone przedmiotem oceny ani sposobem oceniania” (*Program* s. 135).

Ewaluacja Programu

Jakość każdego programu zależy od wszechstronnej dyskusji, analizy mocnych i słabych stron, dla uzyskania najwyższej jakości założeń. Autorzy

podjęli się takiego działania już na początku swoich prac (ewaluacja przedempiryczna), planują również dokonać zmian w trakcie realizacji programu (ewaluacja formalna), jak i planują ewaluację sumaryczną po wdrożeniu programu. **Planowana trzystopniowa ewaluacja świadczy o wielkiej trosce Autorów programu o wysoką jakość edukacji, która powinna być bezustannie monitorowana i udoskonalana.**

Cały *Program* stanowi pewnego rodzaju kompendium wiedzy z zakresu edukacji wczesnoszkolnej. Stanowi bardzo dobrą podstawę psychologiczno-pedagogiczną opartą na najnowszych badaniach. Zawiera nowe, odważne rozwiązania metodyczne, a planowana ewaluacja da możliwość skorygowania niedoskonałości.

Opiniowany „Program edukacji wczesnoszkolnej w klasach 1-3

„Wielka przygoda” - doświadczam – przeżywam – poznaję – wyjaśniam – tworzę” rekomenduję nauczycielom edukacji wczesnoszkolnej jako wartościowy, ciekawy, oryginalny, innowacyjny, dostosowany do potrzeb i możliwości uczniów najmłodszych, stwarzający szanse prowadzenia edukacji uwzględniającej wszechstronny rozwój dzieci i indywidualizację kształcenia.

dr hab. Irena Polewczyk, prof. UŚ

Instytut Pedagogiki

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytet Śląski w Katowicach